

טיפול זוגי ומשפחתי | סילבוס | שנה"ל תשפ"ז - תשפ"ח 2026-2028

שנה א' תשפ"ז - סמסטר א'

מעגל חיי המשפחה

הבנת המשפחה כמערכת דינמית משתנה המושפעת מהאישיות ומחוויות העבר של כל אחד מבני המשפחה, מהסביבה ומההקשר התרבותי. נתוודע למחזור חיי המשפחה ולמשימות ההתפתחותיות העומדות בפניה, במטרה לסייע למטפלים המשפחתיים לזהות ולמפות תהליכים דינמיים. ניבחן נקודות מבט התפתחותיות עם נקודות מבט מערכתיות ונדון בלחצים המתקזים בנקודות המפנה במחזור חיי המשפחה, ביניהם גם אזורים טראומטיים. הקורס משלב למידה תיאורטית עם התנסות חווייתית ומזמין התבוננות פנימית על תהליכים המתרחשים במפגש בין השלב האישי בו נמצאים המטפלים, לבין השלב בו מצויה המשפחה שבטיפול.

שיטות התערבות בטיפול זוגי - מיומנויות בסיסיות

מטרת הקורס הקניית מיומנויות התערבות בסיסיות עם זוגות בהתייחס לגישות הטיפוליות הנלמדות. יילמדו ויודגשו ממדים להערכת מידת יעילות השימוש בטכניקות ובמיומנויות התערבות. כל מפגש יבחן התאמת מיומנויות לשלב הטיפול הנדרש מהמטפל הזוגי. השיעורים יהיו על פי מהלך טיפול מתחילתו, והדיון במיומנויות יילמד דרך הדגמת מקרים ודיונים בקבוצות קטנות.

שיטות התערבות בטיפול משפחתי - מיומנויות בסיסיות

מטרת הקורס הקניית מיומנויות בסיסיות להתערבות מערכתית, תוך דגש על שימוש בטכניקות התערבות משפחתית בשלבים שונים של הטיפול. במסגרת הלימודים יידונו נושאים מרכזיים כגון יצירת קשר ראשוני ועריכת חוזה ראשוני, מיומנויות לאיסוף מידע לצורך אבחנה, חוזה טיפולי ותוכנית טיפול.

מודלים תיאורטיים בנושאי משפחה ונישואין א'

מטרת הקורס הקניית ידע נרחב על פי מודלים שונים, להבנת הדינמיקה המשפחתית והתערבות בבעיות במשפחה. הקורס יתמקד בהנחות היסוד להבנת המשפחה של מודלים שונים, אבחון דיספונקציות משפחתיות ודרכי התערבות מרכזיות על פי מודלים אלו.

חופשת סמסטר – בתום סמסטר א', שנה"ל תשפ"ז

סדנה בנושא מיומנויות וטכניקות בהתערבות טיפולית – טיפול זוגי ומשפחתי קצר מועד

סדנה זו מציגה גישות טיפוליות קצרות מועד המיועדות להתמודדות עם מצוקות רגשיות ותקשורתיות בקרב זוגות ומשפחות. הלומדים יכירו את העקרונות של טיפול קצר טווח, ילמדו לזהות מתי הוא מתאים ויתרגלו דרכי התערבות ממוקדות, יעילות ופרקטיות.

הסדנה תתמקד בגישות מובילות כגון הגישה האסטרטגית, הגישה הממוקדת פתרונות, (SFBT) והגישה המוטיבציונית, (MI) תוך שילוב בין למידה תיאורטית, ניתוחי מקרה ותרגול מיומנויות טיפוליות. הסדנה תקנה כלים מעשיים לעבודה טיפולית ממוקדת בזמן מוגבל, עם זוגות ומשפחות במצבי קושי ומשבר.

שנה א' תשפ"ז - סמסטר ב'

שיטות התערבות בטיפול זוגי - מיומנויות מתקדמות

הקורס עוסק ברקע העיוני המתקדם של הטיפול הזוגי כחלק מהטיפול המערכתי. מטרת הקורס להעמיק בהבנת המרכיבים הייחודיים של הזוג כמערכת ובתיאוריות המרכזיות המסבירות את מערכת היחסים הזוגית, ההתפתחות הזוגית והקונפליקטים הזוגיים. כמו כן יתמקד הקורס בבעיות שכיחות בתחום הזוגיות הדורשות התערבות טיפולית מורכבת.

מודלים תיאורטיים בנושאי משפחה ונישואין ב'

הקורס יעסוק ברקע העיוני הבסיסי של הטיפול הזוגי כחלק מהטיפול המערכתי ומטרתו להכיר את המרכיבים הייחודיים של הזוג כמערכת, התיאוריות המרכזיות המסבירות את מערכת היחסים הזוגית, ההתפתחות הזוגית והקונפליקטים הזוגיים. כמו כן ייבחנו באמצעות תיאוריות אלו בעיות שכיחות בתחום הזוגיות הדורשות התערבות טיפולית.

שיטות התערבות בטיפול משפחתי - מיומנויות מתקדמות

הקניית מיומנויות בטיפול משפחתי בהתאם לגישות מרכזיות. הקורס יפגיש את המשתתפים עם הבנות ועמדות שהתפתחו בגישות פוסט סטרוקטורליות ויאפשר היכרות קרובה עם פרקטיקות טיפול שהתפתחו לאור התיאוריות והאתיקה של גישות אלו. תשולב למידה של רעיונות והתנסות חווייתית של מיומנויות מתוך העולם העשיר של הטיפול המשפחתי וכן יתאפשר למשתתפים להרחיב את נקודת המבט המערכתית ולהכיר מיומנויות שימושיות לעבודה עם משפחות.

שנה ב' תשפ"ח - סמסטר א'

מיומנויות וטכניקות בהתערבות טיפולית בנוכחות ילדים - חוסן משפחתי

הקורס יעסוק בהמשגת ה"חוסן המשפחתי", ברמה תיאורטית, פרקטית ובגורמים משפיעים ותורמים למרכיבי ממד חוסן זה בהתייחס למשפחות החשופות לאירועי לחץ. תינתן התייחסות לתיאוריות משפחתיות, למערכות יחסים בתוך המשפחה וכן לזיקה לגורמי תמיכה קהילתיים וחברתיים בתרבויות מגוונות, בהקשר לחוסן המשפחתי.

מטרת הקורס: הקניית ידע שיעסוק באסטרטגיות להגברת החוסן המשפחתי, הכוללת פרוטוקולי טיפול בסיסיים ואתיקה וכן היבטי מניעה ברמת המשפחה. העקרונות יתבססו על ידע מבוסס טראומה Trauma Informed Practice, במסגרת ההתערבות בקרב המשפחה, כולל הערכה של רמת החשיפה, המצוקה ומתן המלצות טיפול מבוססות טראומה להורים ולילדים.

מיומנויות וטכניקות בהתערבות טיפולית זוגית ומשפחתית - התערבות במשפחות במצבי לחץ

הקורס יציג את מודל הפוקוס FOCUS (Families Over Coming Under Stress), ויתבסס על הרקע התיאורטי בקורס "חוסן משפחתי", בהתייחס להיבטים פרקטיים הקשורים ליישום העקרונות התיאורטיים. מטרת הקורס הן להעביר ידע, להנגיש ולתרגל את עקרונות המודל ברמה היישומית והפרקטית, תוך אינטגרציה עם ההיבטים התיאורטיים וזאת, כדי שהמשתלמים יוכלו להפנים וליישם את עקרונות הטיפול לפי המודל.

אופן הלמידה: יוצג מודל ההתערבות עם הכלים ומיומנויות הטיפול. ישולבו תרגול חווייתי והדגמות מטיפולים שנעשו באמצעות מודל הפוקוס. ייערך שימוש בסימולציות וצפייה בסרטי וידיאו. בנוסף, הלומדים יביאו דוגמאות מהתנסות שלהם בשימוש בעקרונות המודל במהלך הקורס ויקבלו הדרכה בקבוצה.

קשיי תפקוד במשפחה (דיספונקציות)

הקורס עוסק בהבנה מערכתית של הקשרים ההדדיים בין קשיי תפקוד של הפרט לבין תפקודה של המערכת המשפחתית, תוך בחינה מעמיקה של דינמיקות משפחתיות במצבי דיספונקציה והשפעתן ההדדית על בני המשפחה כיחידים וכמערכת כוללת. ינתן דגש על פיתוח חשיבה מערכתית-טיפולית, זיהוי דפוסים חוזרים, והבנה של תהליכי השפעה מעגליים בין מצוקה פרטנית לבין תגובות המשפחה, וכן על הקניית כלים להערכת מצב המשפחה והתערבות מקצועית מותאמת.

הקורס יתמקד במצבי קצה מורכבים כגון התמכרות, פגיעות מיניות, הפרעות אכילה, טראומה, אובדן ומחלות כרוניות, תוך דיון בתפקיד המשפחה בהתמודדות עם מצבים אלה, בהשפעתם על הקשרים והמבנים הפנימיים במשפחה, ובתהליכי ההחלמה והחיזוק האפשריים דרך טיפול זוגי ומשפחתי.

הלומדים ייחשפו למודלים טיפוליים מגוונים ולעקרונות מקצועיים של הנגשת סיוע רגשי ומערכתי, לצד דיון בסוגיות אתיות, תרבותיות ומגדריות הנוגעות לעבודה עם משפחות המתמודדות עם קשיים מתמשכים.

דיני משפחה

כלים להבנת הבסיס המשפטי והחוקי בתחום דיני המשפחה והכרת המערכות המשפחתיות השונות, החינוכיות לעבודתם השוטפת של העובדים הסוציאליים והמטפלים בתחום זה. יושם דגש על השלכות המצב המשפטי, על דרך פעולתו של המטפל המשפחתי והעובד הסוציאלי המטפלים במשפחה, ועל הכרת המבנה המשפטי המיוחד בישראל בתחומי המשפחה (בית הדין הרבני ובית המשפט). סוגיות לדוגמה: נישואין וגירושין, הזכות למזונות, משמורת ילדים, אחריות משפחתית, אחריות קרובים ואפוטרופסות, ידועים בציבור ועוד.

בתום סמסטר א' / שנה"ל תשפ"ח

סדנה בנושא מיניות – תיאוריה ויישום

הקניית הבנה רחבה ומעמיקה של תחום המיניות האנושית והשפעותיו המגוונות על מערכות יחסים בין-אישיות ואינטימיות בקרב יחידים וזוגות. הסדנה משלבת התבוננות רב-תחומית – פסיכולוגית, חברתית ותרבותית – ומאפשרת למשתתפים לבחון את מקומה של המיניות בחיי הפרט והזוג, ואת השלכותיה על תפקוד רגשי, תקשורת זוגית, תחושת קרבה, זהות אישית ובחירות התנהגותיות.

במהלך הסדנה יירכש ידע תיאורטי ומעשי הנוגע להתפתחות המיניות לאורך מעגל החיים, ביטויי מיניות מגוונים בהקשרים תרבותיים וחברתיים שונים, וכן היבטים של מגדר, זהות מינית ונטייה מינית. כמו כן, יידונו נושאים של תפקוד מיני תקין ובלתי תקין, הפרעות מיניות נפוצות, והגורמים האפשריים להיווצרותן – הן מהיבטים ביולוגיים והן מהיבטים נפשיים וחברתיים. הסדנה תסקור דרכי אבחון, הערכה ודרכי טיפול בבעיות מיניות, תוך התייחסות למודלים טיפוליים שונים – אינדיבידואליים, זוגיים ומשפחתיים.

יושם דגש על חשיבותה של תקשורת פתוחה ובריאה בתחום המיני, ועל תפקידו של איש המקצוע ביצירת סביבה טיפולית בטוחה, לא שיפוטית ומכילה. באמצעות למידה עיונית, דיונים קבוצתיים, ניתוחי מקרה והתנסות בתהליכי חשיבה ביקורתית, יפתחו הלומדים מודעות מקצועית ואישית לנושא, לצד כלים מעשיים להבנה ולהתערבות במורכבויות הקשורות למיניות בחיי היומיום של יחידים, זוגות ומשפחות.

סדנה בנושא סוגיות אתיות בטיפול משפחתי

הסדנה תעסוק בהבנה מעמיקה של עקרונות האתיקה המקצועית וביישומם המעשי במצבים טיפוליים מגוונים. במסגרת הסדנה יוצגו מודלים שיטתיים להתמודדות עם סוגיות אתיות, תוך בחינת מקורות תיאורטיים ופרקטיים המסייעים בקבלת החלטות מבוססת ערכים. המשתתפים ילמדו להבחין בין אתיקה כללית לאתיקה מקצועית, ויבחנו את יחסי הגומלין בין אתיקה לחוק, תוך התייחסות לחוקים ותקנות רלוונטיים לעוסקים בטיפול.

הקורס יתמקד בסוגיות אתיות מרכזיות בתחום הטיפול, ובהן: שמירה על סודיות מול חובת הדיווח, אתגרים הנובעים מריבוי נאמנויות (כלפי מטופל, מערכת, משפחה ועוד), יחסי כוח ושליטה במרחב הטיפולי, וכן דילמות העולות במפגשים בין-תרבותיים. במהלך הסדנה יוצגו מקרים מהשטח, ותתקיים חשיבה קבוצתית שתעודד דיון ביקורתי, רפלקציה אישית וגיבוש עמדות מקצועיות אתיות.

*ייתכנו שינויים